

Délután forradalmárok voltunk

Kozma Imre: A nyomor kilátástalanságot jelent, a szegénység a szükséges meglete

Kozma Imre atyát ötven éve szentelték pap-pá. Ebből az alkalomból gyalogos zarándoklaton látogatta végig azokat a helyeket, amelyek életútjának állomásai, és az e helyszíneken bemutatott aranymiséjén sokak adtak hálat az ötven év kegyelmeiért.

■ SZERDAHELYI CSONGOR

– *Hány kilométert is tett meg?*
– Összesen 140 kilométer volt ez az út.
– *Ha jól nézem a helyszínek sorrendjét, a mából indult vissza egészen a bölcsőhelyig.*
– Igen. Elindultam Budáról az irgalmas rendi kápolnából, elmentem Zugligetbe, onnan a pesti ferencesekhez. Budapestről tovább Dorogra, ahol a papi szolgálatomat elkezdtem, majd Tátra. Aztán innen Komáromon és Győrön át Győrzámolyig. Ott születtem 1940. június 4-én, a trianoni békediktátum huszadik évfordulóján. Szülőfalum kicsi szigetközi település, ami akkor még az Esztergomi Egyházmegyehez tartozott. A háború után száműzött papok helye volt, akik egytől egyig nagyszerű emberek voltak. Valamennyien börtönökből jöttek. Ezeknek az embereknek a példája a döntésem meghozatalában szerepet játszott. A családom is olyan volt, ahonnan volt mit hozni magammal. Ott megtanultam, mit jelent egymásra figyelni, alkalmazkodni, egymásért áldozatot hozni, együtt ünnepelni.
– *Börtönviselt példaképek egyengették a hivatás útján...*
– A döntésemmel együtt igent mondtam a börtönre is, de hála Istennek belülről nem kellett megismernem. Remélem, most már erre nem kerül sor. A kihallgató szobák légkörtét azonban megtapasztaltam, meg azt is, mit jelent, ha az ember mögött egy-két méterrel valaki mindig jön. De az a szabadság, ami a hivatással függött össze, ezek fölé emelt.
– *Az utolsó előtti állomása a zarándoklatnak Győr volt. Talán ide járt gimnáziumba a bencésekhez?*
– Igen. 1954-től '58-ig tanultam Győrben. A bencés tanárainknak köszönhetem a hivatásom elmélyülését, ezenkívül megtanítottak tanulni, és olyan igazságokkal vértettek föl bennünket, amelyek a mai napig kitartanak. Mi ott egyéniségekkel találkoztunk, akik szórták a kincseiket.
– *Győr az egyik központja volt az '56-os eseményeknek.*
– Nagyon érdekes volt, minden iskolában tanítási szünet volt, csak a bencéseknél nem. Délelőtt iskolába jártunk, délután forradalmárok voltunk. Lelkesen mentünk tüntetni, és sosem felejttem el azt az eseményt, amikor azt a két középiskolás fiút, akik a szovjet emlékmű csillagát leverték, bevitték az ÁVO-ra, és aztán sok ezer ember odavonult, és kiszabadítottuk ezeket a fiatalokat. Ez az egyik legmarkánsabb '56-os esemény az életemben.
– *Még jó, hogy nem lóttek bele a tömegbe.*
– Amikor megérkeztünk az ÁVO épületéhez, az ablakokban ötven-hatvan ávos felénk fordított fegyverrel állt. Szerencsére nem dördültek el ezek a fegyverek úgy, mint Mosonmagyaróváron. Ezeket a fiúkat hat emelet mély pincéből szabadítottuk ki. Olyan cellában voltak, ahol csak állni lehetett.
– *A következő állomás az esztergomi szeminárium.*
– Gyönyörű évek voltak. Nagy öröm volt készülni arra az útra, amely valóban az életem útja lett. Pedig nehéz évek voltak. Az Egyháziügyi Hivatal igyekezett a szemináriumok kispapjait is beszervezni, de nagyszerű tanáraink voltak, élükön *Budai János* rektorral, akik megvédték bennünket mindazoktól a hatásoktól, amik idegen eszméket igyekeztek becsempészni a lelkünkbe.
– *Szerzetesi gimnáziumba járt, majd világi pap lett. Több évtizedes egyházmegyei szolgálat után most mégis szerzetes. Mocorgott önben a szerzetesi hivatás már gimnazistakorában is?*
– Verbita misszionárius szerettem volna lenni, talán kalandvágyból, de ez akkoriban lehetetlen volt. Így lettem világi pap. Harminchárom év egyházmegyei szolgálat után egy nagyot gondoltam, és kértem felvétéletem az irgalmas rendbe.
– *Miért?*
– Sajátos élményekből született ez a döntés, hiszen akkor már a máltai szeretetszolgálat vezetőjeként tevékenykedtem. Fájdalmas tapasztalat kerített hatalmába, éspedig hogy aki szegény, az betegbb is. Nem hagyott többé nyugton ez a gondolat. 1996 óta vagyok ebben a közösségben.
– *1963-ban szentelték pappá. Abban az évben halt meg XXIII. János pápa, és egy évvel korábban elkezdődött a II. vatikáni zsinat.*
– Rengeteget foglalkoztunk a zsinat által napirendre tűzött kérdésekkel. A tanáraink is egyfolytában élesztették a paraszat. Különösen izgalmas volt XXIII. János pápa sok megnyilatkozása. Olyan új ele-

FOTO: MTI/KRIZSÁN CSABA

meivel találkoztunk a kereszténységnek, amivel addig kevésbé. János pápa megmozgatta a fantáziánkat is és a szívünket is.
– *A mostani pápa is fiatalos lendületet ad az egyháznak.*
– Az egyház mindig fiatal, de való igaz, hogy a mostani pápa az egyháznak egy másik arcát mutatja fel, amit én különös örömmel veszek, mert életem során nagyon sokat elmélkedtem arról, hogy Jézus értünk emberré lett. Szegény emberré, ami azt jelenti, hogy a szegénység követendő életforma. *Ferenc* pápa mintha ezt az üzenetet szeretné föleleveníteni, hiszen az emberiség kettészakadt, kevés a jólétben élő és sok a szegény ember. Életünk legtöbb baja abból származik, hogy olyanok után áhítozunk, amikre nincs is szükségünk. Ez elviszi az összes figyelmünket, az összes energiánkat, közben pedig mintha egymásra nem maradna semmi időnk.
– *„A világban élek és benne is kell maradnom” – írta híveinek aranymiséje alkalmából. Tehát nem azért lesz valaki pap, hogy itt hagyja a síralom völgyét, és azonnal valami más világba költözzön.*
– Jézus értünk emberré lett. Nem üzeneteket küldött. Azért lett emberré, hogy közöttünk legyen. Pontosan olyan akart lenni, amilyenek vagyunk, és olyan körülmények között akart élni, amilyen körülmények között mi élünk. A papnak úgy kell együtt élnie az emberekkel, hogy közben a Jézustól kapott ajándékokat fölkinálja az embereknek, és higgyünk abban, hogy eközben minden más lesz, az ember maga is megváltozik, elsősorban az, aki ajándékoz, de az is, akit megajándékoznak.
– *Üldözött, szenvedő egyháznak lett a papja. Vállalta az örökös úton levést, a gyöngöseséget és a szegénységet.*
– Hála Istennek nem jó módban nőttem fel. Sokszor gondolok arra, amikor a sok ezer gyermeket segítjük mint máltaiak, hogy én nehezebb körülmények között éltem, mint ők. Szerényebb táplálékomból szegényebb ruházatom volt, mint nekik. Én valóban boldog voltam, és ez meghatározta a vágyaimat

is, a terveimet is. Nemrég egy előadás keretében beszéltem arról, hogy az embereket a szegénységre szeretnének elsegíteni. Nagy megbotránkozás volt az első pillanatokban, pedig ez az igazság. A nyomor kilátástalanságot jelent. A szegénység viszont azt, hogy előteremthető a szükséges, ha bevetjük magunkat. A szegénység a szükséges meglete. Az emberiség nyolcvan százaléka szegény, ennek körülbelül a fele nyomorog. Nyilván a húsz százaléknak is nyújtjuk a kezünket, és igyekszünk őket ráébreszteni arra, hogy nekik ajándékozniuk kell a többieknek, illetve meg kell osztani a javaikat. Vagy megosztjuk a javainkat egymással, vagy megtagadjuk az emberi életet.
– *Ferenc pápa ezeket a kérdéseket élesztgeti. Imre atya azt is megfogalmazza aranymisés üzenetében, hogy alig van nagyobb veszélye a kereszténységnek, mint amikor önmagát etikus fölnnyel szemléli.*
– Az egyház olyannak tűnhet az emberek szemében, mint aminek minden kérdésre sztereotip válasza van. Nincsenek sztereotip válaszok! Mi csak keressük a megoldást. Egyetlen megváltó válasz van, Jézus cselekedete, aki drámai módon nyilatkoztatta ki ebben a világban az Isten szeretetét. Az igazi választ csak azok tudják megadni, akik már a szeretet hatására új emberré lettek, ez viszont lassú folyamat minden ember életében.
– *A pap nem funkcionárius, hanem szolgál – írja. Ez mit jelent?*
– Nem hivatalnok a pap. Vagy szolgál, vagy nem pap. Jézus éli élénk: „nem azért jöttem, hogy nekem szolgáljanak, hanem azért, hogy én szolgáljak”. Nincs más útja egyetlen embernek sem, a házasságban élőknek sincs, mert vagy a szolgálat szellemében tartozunk össze, vagy nem élünk. Ez az egyetlen út. Általában az emberek a pap vagy a szerzetes útját gondolják így. Nem. Mindenkinek ez az útja. Nekünk az a dolgunk, hogy példánkkal ebben bátorítsunk másokat.
– *A gyalogos zarándoklat állomáshelyei közül eddig kevés szó esett a pesti ferences templomról és a zugligeti plébániatemplomról.*

– Száz hónapot töltöttem el a pesti ferences templomban 1968 és 1977 között. A templom igazgatója *Horvát Richárd*, a békepapi mozgalom vezetője volt. Nagy félelmek között mentem oda. Első találkozásunkkor kifejezte, szeretné, ha bekapcsolódnék a mozgalomba. Azonnal háritottam, én nem óhajtok ebbe a mozgalomba bekapcsolódni. Erre elhallgatott, és a száz hónap alatt egyetlenegyszer sem hozta elő. Meghökentő volt számomra, amikor egyszer kifakadt, „elegend van a békepapokból”. Úgy tűnt, mintha ez az ember tényleg meggyőződésből tette volna azt, amit tett. Mindenesetre nekem vele soha semmi konfliktusom nem volt. Gyönyörű éveket töltöttem ott. Véletlenül volt, amit ott kezdeményeztem. Nem sokkal előtte hagyta abba *Sík Sándor* a konferenciabeszédeket az egyetemi templomban, és valahogy senki nem vette fel ezt a fonalat. Én vakmerőségemben megpróbáltam. Nem Sík Sándort akartam utánozni, nem is mertem volna arra gondolni, hogy az ő hatalmas műveltségéhez mérjem magamat, de arra gondoltam, hogy itt valami hiány van. Elkezdtem hitoktatni, és a felnőtt fiatalokra tekintettel, ezek kvázi konferenciabeszédek lettek. Azt vettem észre, hogy egyszer csak tömve lett fiatalokkal a templom. Természetesen ez azt is eredményezte, hogy ott voltak beépített emberek is. Sajnos sok egyetemistát kizártak az egyetemről az itteni jelenlétére hivatkozva, és sokakat meghurcoltak. Ennek ellenére nemhogy kevesebben lettek volna, hanem egyre többen. És volt ennek egy sajátos hozadéka is: tömegével gyóntak a fiatalok. Akkor telt be a pohár, amikor elkezdtem a jegyesekkel és a fiatal házassokkal is foglalkozni. Feltűnt a szülők helytelen szemlélete, ami általában a felnőtt generációra jellemző, amely szerint, amikor két fiatal egymásra talál és házasságot köt, mintha rébbe érnének. Ezt azzal véltem igazolni, hogy igyekeznek önállóságukat, függetlenségüket biztosítani, hogy élhessék a maguk életét. Van életigenlés ebben a magatartásban, de a fiatalok számára a házasságkötéssel kezdődik az élet, addig tartott a felkészülési idő. Most kezdődik a közös élet, az összecsiszolódás művészete. Bizony ebben az időszakban mellettük kell állni szülőknek, papnak anyagi kísérőként. Ennek az új szemléletnek lett a gyümölcse a 2800 házaspárt számláló közösség. A válás ismeretlen volt – hárman szenvedtek hajótörést –, a gyerekek száma 4,3 családonként.

– *Ebben már a következő állomáshely is benne van, nem?*
– Igen, ez már Zugligetben bontakozott ki. Az elmeneteletem *Lékai László* bíboros úr – inkognitóban néhányszor megjelent a konferenciabeszédeken – rossz híre indította el. Közölte, hogy keresek civil állást magamnak, mert nem tudja biztosítani tovább a papi munkámat. Két hét múlva új telefon jött, sikerült elérnie, hogy Szűgy–Patvarcba elmehetnek plébánosnak. Nem sokkal utána újabb telefonnal arra kért, hogy szerezzem meg Horváth Richárd templomigazgató úr támogatását ahhoz, hogy Zugligetbe kerülhessek. Ennyit változott a helyzet három hónap alatt. Ezt megtagadtam, mivel soha semmit nem kértem az igazgató úrtól, megyek Szűgy–Patvarcba. Erre a bíboros úr azt kérte, hogy érjem el igazgató úrnál, hogy ne akadályozza meg azt, hogy ő elhelyezhessen. Mekkora hatalma volt akkor egy vezető békepapnak! Előadtam bíboros úr üzenetét. Igazgató úr csodálkozva rám nézett: „Miért akarsz te elmenni?” Mondtam, hogy talán nem is lenne baj, ha én elkerülnék innen. Lelkileg eléggé megviselt vagyok. „Miért, mi bajod van?” Akkor elmondtam neki. „Miért, téged bántanak?” – kérdezte. – Nem mehetsz, nem engedlek el.” Mondtam, hogy jó lenne, ha mégis beleegyezne, hogy a bíboros úr elhelyezzen. „Na jó” – mondta, és könnyek voltak a szemében. Így kerültem Zugligetbe.
– *Mindenki emlékszik a keletnémet menekültek áradatára, és Kozma Imre neve országosan akkor vált ismertté.*
– Bennem hallatlan öröm támadt, hogy Zugligetben egy olyan egyházközséget építhetünk, amelyet én elképzeltem. Ennek egyetlen mottója volt, hogy nincs kereszténység karitatív cselekedetek nélkül. Magyarországon itt készült az első szociális háló, amit egy keresztény közösség szőtt. Ez a közösség tudta megszervezni a keletnémet menekültek ezreinek fogadását, amire ma is jó szívvel, büszkén gondolok vissza.
– *Így született meg a Magyar Máltai Szeretetszolgálat, és Kozma Imre beírta a történelembe a nevét. Ez után a zarándoklat után mi az összegzés?*
– Amikor irgalmas rendi szerzetes lettem, eldöntöttem, hogy maradék életemet a szegény betegek szolgálatára szánom. Meggyőződésem, hogy a gyógyító kultúrában az irgalmas rendi szellemiségre szükség van. Az irgalmas karizma, a hospitalitás ma rendkívül időszerű. Az a lényege, hogy a beteg várt és szeretettel látott vendég a gyógyító intézményben. A legkiszolgáltatottabb ember a beteg, és ha nemcsak a szaktudást, nemcsak a műszerek gazdagságát tudjuk biztosítani, hanem mi magunk is oda állunk a beteg ember mellé, akkor megtettük mindazt, amire a beteg embernek szüksége van. A mi rendünknek ez a karizmája, és szeretnék hinni abban, hogy karizmatikus tevékenységünk egyre szélesebb körben hat, s ennek hasznát a betegek látják.
– *Tehát a zarándoklat folytatódik.*
– Amíg az Úr akarja.